

Zpráva ze zahraniční pracovní cesty

Termín konání: 22. 9. - 28. 9. 2019

Místo konání: Francie, metropolitní region Burgundsko-Franche-Comté, Dijon

Účastníci: Mgr. Martina Berdychová, náměstkyně hejtmana,
PaedDr. Markéta Stuchlíková, vedoucí odboru školství KÚ
Mgr. Edita Vaňková, předsedkyně VVVZ, zastupitelka KHK
Ing. Václav Jarkovský, vedoucí oddělení rozpočtu odboru školství KÚ
ředitelé, popř. zástupci škol a 2 zástupci České školní inspekce

Téma jednání: vzdělávací systém školství ve Francii, návštěva škol

Program:

1. den (Ne 22. 9. 2019)

V 7:00 hod. odjezd z Hradce Králové od SPŠ, SOŠ a SOU Hradec Králové, Hradební 1029, přejezd z ČR přes Německo do Dijonu ve Francii, ubytování.

2. den (Po 23. 9. 2019)

Přivítání české delegace na rektorátu Akademie Dijon (<http://www.ac-dijon.fr/>) – jde o regionální správní školský úřad. Prezentace činnosti a organizace regionálního ředitelství, prezentace vzdělávacího systému ve Francii.

Následně návštěva technické školy Lycée les Marcs D'Or (<http://lyc21-marcsdor.ac-dijon.fr>), seznámení s oborovou nabídkou, prohlídka odborných učeben a dílen pro odborný výcvik.

3. den (Út 24. 9. 2019)

Návštěva polostátní vysoké školy SciencesPO, Campus de Dijon

(<https://www.sciencespo.fr/college/fr/campus/dijon>).

Seznámení se systémem vysokého školství ve Francii, se vzdělávací nabídkou této školy, s možnostmi studia pro české studenty, beseda se současnými studenty této školy z ČR.

4. den (St 25. 9. 2019)

Návštěva nejstarší střední školy v Dijonu Lycée Carnot (<http://lyc21-carnot.ac-dijon.fr>). Škola, kde byla v roce 1920 (mj. z popudu E. Beneše, jenž roku 1908 obhájil na zdejší univerzitě disertaci na téma Federalizace Rakouska-Uherska) založena první tzv. česká sekce ve Francii pro studium žáků z Československa). Prezentace vzdělávací nabídky školy, včetně specifických přípravných tříd pro studium na výběrových vysokých školách, možností studia pro žáky z ČR, setkání a beseda se žáky školy z ČR.

5. den (Čt 26. 9. 2019)

Návštěva školy Lycée le Castel (<http://www.lyc-lecastel.fr>), prezentace specifík a vzdělávací nabídky školy (odborné zaměření), prohlídka rozsáhlého areálu školy, dílen a učeben pro odborný výcvik.

Následně v posluchárně této školy velmi detailní prezentace koncepce inkluzivního školství, přednáška zajištěna specialisty z rektorátu Akademie Dijon.

6. den (Pá 27. 9. 2019)

Návštěva školy Collège Jean-Philippe Rameau (<http://col21-rameau.ac-dijon.fr>) specializované na žáky se sociálním znevýhodněním (z multikulturního prostředí), seznámení s aktivitami a formami práce školy. Dále přednáška o roli ředitele školy a inspektora v systému francouzského školství, systém kariérního rozvoje pedagogů.

7. den (So 28. 9. 2019)

Po snídani návrat z Dijonu přes Německo do ČR.

Vyhodnocení cesty

Pracovní cesta byla tematicky zaměřena zejména na střední školství ve Francii a problematiku inkluze.

Souhrnnou informaci jsme obdrželi v pondělí 23. 9. 2019 během návštěvy rektorátu Akademie, kde jsme slyšeli úvodní přednášku o systému francouzského školství a navazující diskuzi k problematice.

Následně jsme pak dne 26. 9. 2019 absolvovali velmi detailní přednášku o principech a realizaci inkluzivního vzdělávání ve Francii.

Na jednotlivých školách jsme se seznamovali s jejich specifiky a absolvovali jsme prohlídky běžných i odborných učeben. Seznámili jsme se s jejich vzdělávací nabídkou a vybavením. Setkali jsme se s českými studenty, kteří ve 2 navštívených školách studují, a v průběhu besedy si vyslechli i jejich osobité názory na výhody a nevýhody francouzských škol.

Představitelé správy ve školství i ředitelé jednotlivých škol byli velmi dobře připraveni. Informační přínos cesty splnil naše očekávání.

Shrnutí získaných poznatků:

Pracovní cesta se uskutečnila v době, kdy byla spuštěna reforma ve vzdělávání zaměřená zejména na střední školství a probíhají změny i v oblasti společného vzdělávání. Cílem reformy ve středním školství je zvýšit individualizaci zaměření studia žáků, možnost výběru více kombinací předmětů a větší specializace na budoucí zaměření. Změny se budou promítat i do základních škol – snaha o co nejlepší přípravu žáků na studium na SŠ.

V rámci SŠ je tradiční dělení na obecné, technické a profesní vzdělávání (odborná příprava na aktivní profesní život).

Akademie Dijon zabezpečuje 4 správní celky s 1,5 mil. obyvatel. V regionu je cca 50 tis. žáků na ZŠ, 80 tis. žáků na SŠ (z toho 15 tis. žáků profesních lyceí), 42 tis. žáků obecních ZŠ, 6000 pedagogů.

Jde o venkovskou oblast, žáci obvykle zůstávají ve svých bydlištích - snaží se je motivovat, aby dojížděli i jinam - doslova „aby děti vystoupily z komfortní zóny domácího prostředí“ - střední školy mají domovy mládeže.

Ve Francii působí 30 Akademií v 17 regionech. Každou Akademií spravuje rektor, který je zástupcem ministra školství v regionu.

Vzdělávání dětí a žáků je rozděleno do 2 stupňů:

- primární vzdělávání pro děti a žáky od 3 do 11(12) let. Základních škol je mnoho, správní jednotky jsou malé, aby byla vazba na školy co nejtěsnější. Každá obecní škola má svého inspektora, každý department svého školského ředitele. Mateřské školy jsou určeny pro děti ve věku 3 – 6 let (povinnost platí pro všechny děti od 3 let, toto vstoupilo v platnost od roku 2019. Již před touto povinností však 98 % tříletých do školek chodilo, mj. vliv z našeho pohledu pouze 6 měsíců trvajících mateřské dovolené). Mateřské školy jsou považovány za důležité místo, kde je možné etnicky a sociálně různorodé žáky unifikovat. Žáci ve věku 6 - 11 let navštěvují 1. stupeň ZŠ.
- Vzdělávání žáků od 11(12) – do 18 let (věk konce povinné školní docházky). Škol je méně, vytváří se sítě škol s ohledem na hustotu (počet) škol na území. Menší hustota = větší správní území. Jde o 2. stupeň základního vzdělávání (tzv. collége) pro žáky 11 - 15 let a střední vzdělání (15 - 18 let). Nemají víceletá gymnázia, žáci 2. stupně se vzdělávají společně.

Ministerstvo školství dává finance na mzdy pedagogů i nepedagogů. Správu školního majetku a materiální zabezpečení zajišťují regiony. Základním kritériem pro rozpis finančních prostředků je počet žáků. S tím spojená potenciální soutěž o žáky je omezena pravidly. ZŠ mají spádové obvody, žákům je škola přidělena. U SŠ je spádovost rozvolněna s ohledem na odbornost, lze požádat o výjimky (hudební a sportovní školy).

Zastoupení privátních a církevních škol se liší podle regionů. V oblasti Dijonu soukromé a církevní školy tvoří cca 10 %, v Bretani až 50 %. Převažují školy církevní (církev není odlišována od ostatních soukromých zřizovatelů) – i v těchto školách má stát dohled a platí personál. Provoz hradí nějaká korporace.

Za školní rok v soukromé škole je vybíráno školné cca 1000 €, soukromé školy jsou z nákladového hlediska obecně považovány za dostupné.

Základní školní docházka končí v 15 letech, žáci obdrží osvědčení o absolvování. Od r. 2016 platí dokument vymezující základní kompetence a znalosti žáka absolvujícího ZŠ – obdoba jednotných osnov (tedy žádné ŠVP). Hodnocení žáků probíhá ve 4 oblastech: zdraví, kultura, společenská angažovanost, odbornost (zápisy, jaké kompetence žák získal). Dávají žákům body 0-20, ale snaží se to nahradit upřednostněním slovního hodnocení a sebehodnocením žáka). Osvědčení o absolvování ZŠ a přihláška jsou podklady k (ne)přijetí na uchazečem preferovanou SŠ.

Členění středních škol dle zaměření: všeobecné, technické, profesní

Žáci po dosažení základního vzdělání mají 2 možnosti:

- absolvovat již přímo přípravu na práci v konkrétním oboru,
- nastoupit do obecné třídy a po 1 roce se rozhodnout, zda dále budou pokračovat ve všeobecném nebo technickém vzdělávání.

Všeobecné střední vzdělávání

Výstupní hodnocení žáků aktuálně tvoří 2 složky: ze 40 % je tvořeno průběžným hodnocením z posledních 2 let studia, z 60 % závěrečné hodnocení z MZ (před reformou jen známka z MZ, která sestávala ze série testů a písemných prací). V listopadu jsou zveřejňována témata pro MZ, z témat vybírají učitelé. MZ si organizuje škola, způsob hodnocení je dán státem. Maximálně dosažitelný počet bodů z MZ je 200.

Původně mělo všeobecné vzdělávání 3 okruhy: ekonomicko-společenský, vědecký, literární. Většina žáků chtěla studovat vědecký směr, který vytvářel největší prostor pro studium na prestižních školách. Po reformě: všichni žáci zahájí studium v tzv. „2. třídě“, která je obecná, v následné „1. třídě“ si žáci vybírají z 9 specializovaných oborů své 3 hlavní (po 4 hod. týdně), v posledním ročníku si nechávají 2 hlavní předměty (12 hod. týdně). Mohou kombinovat předměty z různých oblastí – např. z ekonomického i vědeckého zaměření, což bylo dříve nemožné.

Technické (technologické) školy

Školy nabízí obvykle 2 – 3 zaměření, které na sebe navazují. Žáci po absolvování úvodního ročníku (označuje se jako 2. třída) mohou přecházet na jinou školu. Podávají si žádost o přijetí, ale nedělají přijímací zkoušku.

Hodnocení probíhá podle výsledků jejich dosavadní práce. Existuje centrální SW, kde jsou informace o žácích – podle jejich zájmu (seznam i 10 škol dle preferencí žáka) a výsledků se školy žákům přiřadí.

V této oblasti reforma přináší změny: spolupráce dvou učitelů, kteří mohou vést společnou hodinu, práce v menších skupinách, závěrečná práce, kterou žáci prokážou své znalosti (váže se na více předmětů).

Pociťují nedostatek žáků v technických oborech. Otázka, jak se jim daří získávat žáky pro studium učebních oborů: snaží se vytvářet co nejširší nabídku oborů, spolupracovat s podniky (praxe v podniku = velká šance získat práci). V oblasti hotelnictví vytváří „řemeslné kampusy“, školy spolupracují s hotely.

Informace k navštíveným školám a prezentované školami

Lycée les Marcs d'Or

Škola s historií od r. 1947, která se vyprofilovala v „kampus“ řemesel v oblasti veřejného stavitelství. Zajišťuje vzdělávání žáků 2. stupně ZŠ, středního vzdělávání včetně oborů s MZ i dálkovou formu vzdělávání pro dospělé. Celkem 570 žáků bez dospělých a žáků z výměnných pobytů, z toho 292 žáků v „učebních“ oborech (kapacita naplněna na 67 %). Zaměstnanci – 83 pedagogů, 60 nepedagogických pracovníků. Přímá vyučovací povinnost pedagoga je 18 hodin týdně (pozn. za oběd ve ŠJ jsme zaplatili 8,3 €).

V některých jednotlivých specializovaných oborech mají žáků poměrně málo (např. 40 kameníků, 19 truhlářů). Vytvářejí víceoborové třídy, spojují jen na začátku studia (tzv. 2. ročník), zejména u stavebních oborů.

V 1 týdnu je vyučována teorie i praxe, důraz je kladen i na stáž (6 týdnů povinné stáže v úvodním ročníku, následně dalších 8 týdnů v podnicích). Všeobecné a odborné vyučovací předměty v poměru 50:50.

Pociťují nedostatek odborných učitelů některých profesí. Učitel by měl mít magisterské vzdělání, musí však někdy snížit požadavky (VOŠ). Odborníci si nemusí doplňovat pedagogické vzdělání. Platově se cítí podhodnoceni, nedosahují evropského průměru (plat učitele s 15 letou praxí činí 2200 €). Školství pociťuje určitý nedostatek učitelů.

Studium je u každého oboru završeno nějakým diplomem nebo osvědčením (obdoba výučního listu, MZ z odborných předmětů). Ze školy může žák postoupit na bakalářské VŠ studium nebo na VOŠ. Důraz je kladen na prostupnost mezi jednotlivými školami.

Školy si u řemeslných oborů mohou asi 25 % obsahu učiva měnit. Informatika není vyučována samostatně, je integrovaná do předmětů.

SciencesPO Campus de Dijon

Škola vznikla v r. 1872, cílem bylo přispět ke vzdělávání společenských elit (absolventy např. dva poslední prezidenti F.).

Jde o vysokou školu zaměřenou na společenské vědy: sociální vědy, částečně ekonomika a právnické vzdělání.

Vysoké školy ve Francii jsou dvojí:

- veřejné univerzity – prakticky zdarma, bez přijímacích zkoušek – stačí, aby student absolvoval MZ, výrazná selekce probíhá v 1. ročníku (např. u lékařství cca 90 %)
- elitní, velmi výběrové školy (tzv. grand école) doslova „velké školy“ – zakládané v 19. století jsou specializované, připravují své studenty na konkrétní povolání. Malá pravděpodobnost přijetí (uchazeči absolvují po 2-3 roky přípravné třídy). Mezi ně patří např. Francouzská polytechnika, ENA, ENS, ... Tyto školy čelí kritice ze strany francouzské veřejnosti, kde jsou často vnímány jako nástroj pro reprodukci společenských a hospodářských elit – např. podle často opakované glosy je ENA „škola, kterou by Francouzi nejraději zrušili, ale každý z nich by tam předtím ještě rád viděl studovat své děti“ – mít g. é. v CV je velké, velké plus.

Jde o velmi nerovnostářský systém, ale otevřený systém. Nejlepší studenti obvykle nechodí na veřejné univerzity. Stát má monopol jen na právnické univerzity.

SciencesPO je něco mezi oběma světy. Zřízena zvláštním zákonem, vybírá si studenty, má větší autonomii, není úzce profilována, 50 % prostředků ze školného a druhá polovina od státu. V celé Francii má škola 13 000 studentů, v Dijonu 270. Mimo Paříž je 6 poboček, jsou i výzkumná instituce. Mají vysoký podíl zahraničních studentů (cca 50 %).

V Campus de Dijon, který po 13 let řídí [naš krajan, skutečný evropský intelektuál Lukáš Macek](#), mají po 90 studentech v ročníku, zaměřeni na EU s důrazem na nové členské země a země kandidátské. Snaží se naučit Francouze realistickému pohledu na středovýchodní Evropu. Francouzský student si musí vybrat mezi studiem češtiny, polštiny nebo maďarštiny, dále se učí němčinu, španělštinu nebo italštinu. Ve 3. ročníku je povinná praxe v cizině. Magisterské studium je jen v Paříži.

Náklady pro rodiče: pro Francouze nebo žáky z EU strop pro platbu za studium činí 11 000 € u bakalářského studia, 15 000 € u magisterského studia. Platba se odvozuje od příjmu rodičů, žáci z ČR obvykle platí 500 – 1000 € ročně. Žáci dostávají od státu stipendium, tato škola platí stipendia i v 1. ročníku. Prospěchová stipendia jsou vyplácena velmi málo. Studenti dostávají příspěvek na bydlení. Přítomní čeští studenti konstatovali nižší náklady na studium než v Praze či Brně (pochopitelně pro studenty pocházející mimo tato města). K přihlášce se přikládají 2 doporučující dopisy ve FJZ a AJZ, nikoliv však od učitele jazyků.

Přijetí na školu není podmíněno znalostí francouzštiny, ale pak je žák omezen ve výběru (pobočka v Remeši učí jen v angličtině). V 1. semestru intenzivní jazyková příprava, do 2. semestru musí mít žák znalosti francouzštiny na úrovni B2.

Přijímací pohovory pro nábor žáků z českých škol probíhají v Praze a v Bratislavě. Klíčové kritérium: motivovanost žáků ke studiu v zahraničí. Kvalitě výběru odpovídá nízká míra odchodu ze školy – pro Dijon 8 % (za celou školu 6 %). Skupina šesti českých studentů představovala vzorek nadstandardně motivovaných, samostatných jedinců. Přestože již studovali vysokou školu, neměli ještě přesnou představu o svém dalším směřování. V 1. ročníku možné bydlení na koleji. Dva základní typy zkoušek: písemná (dizertace – např. slovo či téma, o němž se 3-4 hodiny píše, jen z hlavy, žádné podklady) nebo ústní prezentace nějaké problematiky (expozé – typicky 10 minut k tématu s minimem poznámek + obhajoba tvrzení v následné debatě. Čtení textu je spojeno s rizikem nedostatečného hodnocení – zisk méně než 10 bodů z max. 20). Dále např. simulace možného průběhu dialogu dvou historických osobností či referát na 1 minutu. Během semestru se stále intenzivně pracuje, zkouškové období není vnímáno nijak zásadně dramaticky – závěrečná zkouška představuje pouze 1/3 celkového hodnocení.

Mezi pedagogy je 10 -15 % cizinců. Francouzský školský systém často bazíruje až obsesivně na formalitách – předepsané uspořádání textu, přesné dodržení času pro přednes referátu apod.

Další zajímavé neutříděné poznatky z přednášky Lukáše Macka k f. školství a situaci ve společnosti:

- inflace známkování na stupnici 0-20, nejvyšší hodnocení dříve prakticky nepřipadalo v úvahu
- f. vysoké školství rezignovalo na encyklopedičnost – skvělé pro vzdělané lidi, ti co neví mají smůlu
- síla je v učení schopnostem argumentovat, interpretovat a systematicky myslet
- když se toto propojí s „C.K“ biflováním je výsledkem vynikající student
- silně negativně je vnímáno být mimo téma nebo nepostihnout téma v úplnosti
- na ZŠ se dětem dostává podstatně méně učiva než dříve
- schematický obraz dnešní Francie je pro nás většinou dvojice krajních jevů – představa stávkujících rovnostářů a představa postupné islamizace společnosti
- tendence oficiální f. státní ideologie k rovnostářství v praxi nefunguje – na pomyslné škále nerovnosti mezi Velkou Británií a rovnostářštějším Německem. Šlechtické tituly zrušeny, ale používají se – šlechta si žije ve svém vlastním světě (dokonce i přízvuk prozradí původ)
- „žluté vesty“ nevidí nijak fatálně – produkt globalizovaného světa – úspěšní vers. neúspěšní

- k imigraci a islamizaci – česká populace nechápe míru a historickou hloubku pestrosti francouzské populace. Každý Francouz přichází při banálních denních úkonech do kontaktu s pro Čecha nepředstavitelným mixem lidí rozličného geografického a společenského původu, na nichž defacto stojí chod společnosti (úřady, školy, služby, ...). Vzhledem k rozsahu imigrace považuje integraci za „neuvěřitelně úspěšnou“ - v této souvislosti připomíná nezvládnutí rozsahově neporovnatelného českého problému s integrací Romů.
- Do 70. let 20. století, tedy do nástupu hospodářských problémů fungoval koncept multikulturalismu dobře. První problémy následovala republikánská snaha vše srovnat a posléze nezvládnutí radikalizace části mladých (již rodáků, nikoliv přistěhovalců). Francii složitou adaptací na globalizační dobu řadí blízko Itálie a Španělska. Problémem je zejména vysoká míra ochrany stávajících pracovních míst – 30 let nikdo nedokázal stáhnout nezaměstnanost pod 8 %
- připouští existenci ghet, kam by podle svých slov nevstoupil. Problematická jsou obecně některá předměstí velkých měst (včetně Dijonu), ale i na venkově dochází k výskytu buněk radikálního islámu (např. okolí Toulouse). V Marseille se dlouhodobě mísí obecné problémy imigrace s činností mafií. Společným znakem islámských teroristů ve Francii je jejich radikalizace ve vězení, kam se dostali pro běžnou kriminalitu.

Lycée Carnot, Dijon

Škola založena za Napoleona (1802), navštívený rozsáhlý areál propojující historické budovy s konstrukčními prvky místního rodáka Gustava Eiffela s moderními, je z r. 1893. Letos oslaví 100. výročí vzdělávání českých studentů v této škole – podrobně v knize [Fenomén Dijon: Století českých maturit ve Francii](#), Jiří Hnilica, Karolinum 2017. Aktuálně je ve škole 18 českých studentů, po 6 v jednotlivých 3 ročnících. Škola vzdělává žáky 2. stupně ZŠ (550 žáků), středoškoláky ve věku 15 - 18 let (1000 žáků) – převážně všeobecné vzdělávání (93 %), dále nabízí přípravné třídy pro uchazeče o studium na prestižních univerzitách (1000 žáků).

Žáci po absolvování MZ mohou podat žádost o další vzdělávání na VŠ, část studentů žádá o zařazení do přípravných tříd – dostanou se jen nejlepší. Studium v přípravných třídách je velmi náročné, trvá 2 - 3 roky. Odpovídá 3 letům bakalářského studia, mají kredity jako na VŠ. Ten, kdo usiluje o doktorát, stráví ve školách období od svých 3 do 30 let.

Žáci této školy mají vysokou úspěšnost u MZ (ze zákona musí 80 % žáků úspěšně absolvovat MZ). Lze opakovat jen 1x, ale opakuje se celý ročník.

MZ tvoří předměty podle jednotlivých zaměření studentů. Zkouška probíhá písemně i ústně (např. u jazyka) – ústní část je přidána až současnou reformou.

Škola nabízí v rámci specializace žáků cca 50 kombinací předmětů (oborů), ze kterých si mohou vybírat. K tomu lze dobrovolně přibrat další: cizí jazyky, umění, sport, jazyky a kultura antiky (řečtina, latina), expertní matematika, společenské vědy. Mezi volitelnými předměty je i čínština. Při výuce některých odborných předmětů spolupracují se sousedním lyceem, seskupují žáky, výuka společná.

Česká sekce – 18 žáků, mj. nejlepším maturantem v Burgundsku byl v roce 2018 žák této školy. Řada žáků se rekrutuje ze Slovanského gymnázia v Olomouci. Výuka v dopoledním a odpoledním bloku 4 hodin po 55 minutách (končí se cca v 18 hodin). Každých 6-7 týdnů je týden prázdnin. Ve středu končí ve 12 hodin, odpoledne je pro zájmovou činnost – tu organizuje škola, ale lze chodit i mimo školu. Ve třídách je 30-37 žáků, na jazyky cca 25.

Čeští žáci hovořili o cca 10 hodinách domácí přípravy týdně. Zdůrazňují, že na vše musí mít při výuce argumenty, což považují za obtížnější než požadavky českých škol. Ve všech předmětech se píšou rozsáhlé „slohové“ práce, dokonce i v matematice je nutno slovně popisovat postup výpočtu. Ústní zkoušení neexistuje. Znamky se dávají i za aktivitu – žáci se houfně hlásí. Formalismus je podle nich až směšný. Hodně pracují s dokumenty = interpretace.

K vysvědčení se připojují krátká slovní hodnocení učitelů všech předmětů – např. používá mobilní telefon = velký hřích (mobil se mj. nesmí používat ve školní jídelně), mluví o hodině, je nedochvilný, ... tyto posudky provází žáka celým vzdělávacím systémem a mohou např. negativně ovlivnit průběh přijímání na vysokou školu!!!!

Totéž platí pro neomluvenou hodinu!!!! Absence neřeší ředitel ani učitelé (třídní u. je prý pouze rozdavačem nakopírovaných pokynů a s třídou bližší vztah nenavazuje, třídní učitelé se navíc pravidelně střídají), ale tzv. sekretariát – tam se musí žák obhájit. Nevolnost či zvýšená teplota není podle sdělení českých studentů důvodem k absenci – v areálu funguje zdravotní středisko, kde rozhodnou o míře zdravotních problémů, které jsou důvodem omluvy absence (např, vysoká horečka).

Českým žákům nahrazuje třídního učitele (a maminku ☺) tzv. lektorka.

Přestávky se příliš nedodržují.

Ve čtvrtek si čeští žáci nosí oblečení do prádelny, vyzvedávají si jej příští čtvrtek.

Na neděli se internát uzavírá a čeští žáci chodí do rodin spolužáků.

Opravdový extrém jsou podle českých žáků přípravné třídy před vstupem na prestižní vysoké školy, studium v nich přináší velikou zátěž (někdy vedoucí až k psychickým potížím), učí se i v sobotu dopoledne.

Lycée le Castel, Dijon

Jde o školu založenou roku 1962 s rozsáhlou nabídkou odborného vzdělávání, areál 16 ha – zde stojí i symbol školy, zámeček (castel) z roku 1707, v němž strávil několik let svého dospívání Gustav Eiffel. Škola má 1500 studentů ve věku 15 -18 let, 500 žáků pomaturitního studia. Nabízí celkem 80 programů, dle potřeby a zájmu případně seskupují třídy. Mezi vyučované skupiny oborů patří:

- oděvnictví: učňovské i maturitní obory (návrhářství),
- biologie, zdravotnictví (mikrobiolog, radiolog. asistenti) - technolog. maturita
- ekonomika
- hotelnictví a restaurátérství (číšníci, výroba jídla, pekař + cukrář jako 1 obor, pomaturitní obor someliérství)
- specialita: audiovizuální studia, sochařství

Škola nabízí tzv. „přípravnou třídu v řemesle“ pro žáky s nějakým omezením nebo nerozhodnuté. Obvykle jde o žáky s nějakým postižením nebo migranty s nedostatečnou znalostí francouzštiny. Integrace žáků do běžných tříd – s asistentem, v této škole se týká 10 žáků.

Spolupráce s firmami:

- mecenášství neexistuje, podnikatelé mají speciální daň při nákupu materiálu, získané finanční prostředky jdou školám na materiální vybavení,
- stáže žáků v podnicích na 6 - 7 týdnů.

Škola v rámci odborného výcviku žáků poskytuje služby i pro veřejnost: restaurace pro veřejnost, služby v oděvnictví.

V případě selhávání žáků ve vzdělávání žáci opakují nebo je změněn jejich vzdělávací program, což ve výsledku vede většinou k úspěchu (cíl systému).

Collège Jean-Philippe Rameau, Dijon

Jde o základní školu, mají 4 ročníky 2. stupně s 500 žáky. Škola je situována v okrajové „panelákové“, avšak na první pohled úpravné čtvrti La Fontaine-d'Ouche , vystavěné v letech 1968-72. Škola pracuje ve velkém počtu se žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí (66 % dětí ze čtvrti, 34 % dojíždí z okolních vesnic). Dle sdělení ředitele školy jsou žáci 32 národností. Každé dítě na území Francie bez ohledu na původ

musí docházet do školy. Ve třídě max. 25 žáků, v prvních třídách jen po 12 žácích. Škola má k dispozici více pedagogů i vyučovacích hodin než standardní ZŠ.

Vzhledem ke specifikům svých žáků škola provozuje centrum pro organizaci volného času (vedoucí + 5,5 úvazku), které se stará o aktivity mimo vzdělávací program. Za cíl si klade učit žáky žít ve společnosti, umět se chovat i angažovat. Děti jsou ve škole od 8 do 16:30, mezi hodinami ve výuce mají žáci čas, který je využíván pro práci s nimi. Dále vytváří a rozvíjí vztahy mezi učiteli, žáky a jejich rodinami. Toto centrum sleduje kázeň a docházku žáků. V běžných školách jsou k tomuto určení jen asistenti – standardně 1 na 500 žáků. V této škole je pracovníků na tyto aktivity více. Během přestávek se žáci vyhrnuli na prostorné asfaltové hřiště, jejich živelná energie působila v pozitivním slova smyslu až „nakažlivě“. Ze složení žáků zde již nebylo na první pohled možné určit, kdo tvoří majoritní část populace.

V této škole jsme dále absolvovali přednášku o roli ředitele školy a inspektorů školské správy (předmětových i specializovaných na organizaci chodu škol):

- ředitel je dosazován „regionem“
- absolvuje konkurz, na nějž navazuje roční tzv. stáž – pak je potvrzen nebo se vrací na učitelské místo
- uspěje-li má definitivu, ale i možnost růstu – např. ze ZŠ na SŠ a pak na inspektora
- předpokladem je předchozí pedagogická kariéra
- spolu s inspektorem hodnotí pedagogy i nepedagogy – podílí se na osobním rozvoji lidí
- schvaluje státem placené vzdělávání pedagogů (poslední slovo má však Rektorát)
- finanční ohodnocení zaměstnanců školy může ovlivnit jen nepřímo právě tím hodnocením
- sám může kvalitním pedagogům přidělit problémové třídy
- ředitel si neshání učitele (zajišťováno správním orgánem) – mají učitele s trvale přiděleným pracovním místem a potom „suplenty“, kteří mohou být přesouváni z místa na místo (velmi ovlivněno manželstvím, dětmi v rodině, apod.)
- řešení stížnosti = ředitel → rektorát → soud (rektorát může přidělit mediátora)
- MŠ a první stupeň ZŠ nemá žádnou autonomii
- ve školách funguje „školská rada“ řešící otázky zdravého životního stylu a společenského života
- inspekce disponuje inspektory pro jednotlivé předměty a inspektory chodu školy vč. mimoškolní činnosti – nejlepší učitelé a ředitelé jsou cíleně oslovováni, aby se stali inspektory
- kariéře inspektora prospívá ochota k mobilitě v rámci území Francie

Přednáška k inkluzi - shrnutí

Přednášel inspektor specializovaný na vzdělávání dětí se SVP. Principy: škola se musí přizpůsobit žákům, naučit postižené děti a žáky pobytu v normálním prostředí, naučit všechny děti, že diverzita ve společnosti je plus.

Dle zákona z r. 2005 je cílem žáky s hendikepem přednostně vzdělávat s jejich vrstevníky a zohledňovat jejich SVP (v letech 1975 – 2005 byla praktikována segregace dětí se SVP). Záměr byl rozpracováván a projednáván se všemi aktéry (učitelé, rodiče, samosprávy) do roku 2012. Po sdělení, že u nás rodiče často negativně reagují na zařazení hendikepovaného dítěte do běžné třídy, se na nás dívají s nepochopením, tady se inkluze už od mateřské školy. Ve třídách ZŠ jsou údajně až 2-3 inkudovaní žáci. Uvádějí výsledky výzkumu veřejného mínění na vzorku 1000 osob – 49 % říká, že inkluze jim nevádí nebo je dokonce prospěšná, 29 % neví, 22 % respondentů bylo proti.

Téma inkluze ve Francii dlouhodobě prosazují ministerstvo školství a „národní kancelář pro hendikepované osoby“. V Dijonu např. funguje vývojové centrum pro simulaci hendikepů – aby si lidé mohli vyzkoušet, co to obnáší, žít s hendikepem.

Od MŠ po univerzity působí školní psychologové – v MŠ působí na vyžádání, na ZŠ a SŠ působí 1-2 dny v týdnu.

Formy péče:

- společné vzdělávání, děti stejného věku žákovi pomáhají. Žák je v běžné třídě s asistentem. Asistent vypomáhá žákům s výukou ve více třídách, je i mediátorem pro komunikaci s učiteli (co by žák potřeboval),
- externí vzdělávací instituce – děti z nich jsou doprovázeny spec. pracovníky do prostředí normálních škol/ tříd se zdravými žáky,
- individuální vzdělávací programy.

Identifikace dětí se SVP: hendikep fyzický, psychický, smyslové postižení; poruchy (problémy) se vzděláváním; děti nadané (ve škole se nudí); sociální důvody (neumí francouzsky).

Důraz na komunikaci mezi pedagogy, výměnu zkušeností, rozvíjení vzdělávacích platforem, on-line zdrojů materiálů pro výuku (dle zadaných specifik žáka), on-line poradny.

Rozvíjejí program PIAL přinášející nové formy doprovázení inkludovaných dětí, žáků:

Idea: pedagog pomáhá průchodu školou, aby žák byl vzdělatelný a ideálně samostatný. Přílišná vazba mezi dítětem, žákem a asistentem není dobrá (nejen v případě nemoci žáka nebo asistenta). PIAL se snaží spojit více škol a umožnit výměnu v rámci širší skupiny asistentů (asistent pomáhá v 1 i více školách). Je to obtížné, ale bourá to pohodlné zvyklosti a často až nezdravou fixaci mezi asistenty, žáky a jejich rodinami. Cílem zaváděných změn: dát rodině k dispozici dynamickou skupinu asistentů, kde každý přináší něco nového. Společná volba vhodných metod vzdělávání. Experimentálně proběhlo v r. 2018, cíl plně zavést do r. 2022. U dětí s těžkým hendikepem: 80 % stráví určitý čas ve škole, 20 % do běžných škol nedochází (jsou ve speciálních školách), některé vůbec.

Romové kočují – jsou pro ně sice třídy, ale když se ztratí z dohledu ..., dokonce snad prý do osad dochází pedagogové.

Klasifikaci postižení zkoumá spec. organizace a přiznává podporu. Jde o lékaře a psychiatry, ne psychology a speciální pedagogy. Podle účelnosti péče o žáka se odvíjí délka jeho pobytu ve škole. Zásada: aby dítě netrpělo (zdrojem utrpení může být i školní docházka). Diagnostika žáka je iniciována rodinou, ne školou (RODINA --- POSUDKOVÁ KOMISE --- ROZHODČÍ KOMISE).

Speciální pedagog musí absolvovat kurz v rozsahu 300 hodin, pak obdrží certifikát.

Ve Francii neexistuje obdoba naší reedukace pro žáky s vývojovými poruchami učení – učitelé toto řeší v rámci běžné výuky.

Ve Francii 4 školy pro neslyšící.

Požadavky na vzdělání asistentů pedagoga: kdokoliv s MZ, musí projít jednoročním kurzem v rozsahu 60 hodin. Stát uzavře s asistentem smlouvu na 3 roky a vyzkouší si ho – pak případně definitivně.

Práce asistentů má spíše charakter osobní asistence. Speciální pedagogové jsou v roli poradců pro asistenty. Cílem všech aktivit a reforem v této oblasti je maximální zapojení žáků s hendikepem do běžných škol.

Za posledních 15 let stoupl počet hendikepovaných ve školách z 26 000 na 166 000 (2018).

Doporučení:

Navštívené školy představovaly specifické, navzájem odlišné vzdělávací instituce. Ze setkání nám vyplynuly následující postřehy: probíhající reforma vzdělávání ve středních školách má umožnit žákům se více specializovat s ohledem na jejich další studium, popř. profesní život. Odborné školy souběžně nabízely příbuzné obory maturitní a učební, důraz na prostupnost vzdělávacího systému. Dále rozvíjejí systém inkluzivního vzdělávání, připouští však, že žáci s některými typy těžkého zdravotního postižení jsou obtížně zařaditelní do běžných škol. Nejdůležitější je fakt, aby žák v důsledku necitlivé volby způsobu vzdělávání netrpěl. Školy rozvíjejí u žáků kritické myšlení.

Ve srovnání s našimi školami z pohledu počtu žáků šlo o velké školy. Též spolupracují s firmami a pociťují nedostatek zájmu o technické obory. Příležitost vidíme v možné osvětě, tj. zlepšení informovanosti žáků našich škol o možnostech vzdělávání ve Francii.

Zpracoval: Ing. Václav Jarkovský, Ing. Jiří Franc